

Zelfs mijn eigen zoon en dochter willen geen kinderen meer op deze wereld zetten'

Door Veerle Beel

Foto's Kaat Pype

vrijdag 12 augustus 2022

Ze is de dochter van een koning, maar **prinses Esmeralda** neemt geen blad voor de mond. De standbeelden van Leopold II moeten weg, vindt ze, en voor het klimaat wil ze wel even in de cel zitten. 'Ik dacht: ik laat ze mij gewoon oppakken.'



'Ik geloof dat de wereld beter wordt als er evenveel vrouwen als mannen in alle beslissingsorganen zetelen.'

Prinses en journaliste

Esmeralda (65) is het derde en jongste kind van koning Leopold III en diens tweede vrouw, prinses Lilian. Ze is de zus van wijlen Alexander en van Marie-Christine. Ze is ook de halfzus van wijlen koning Boudewijn, van koning Albert en van hun zus, wijlen de Luxemburgse hertogin Josephine-Charlotte.

Esmeralda studeerde eerst twee jaar rechten (bachelor) aan de Facultés Universitaires Saint-Louis in Brussel. Haar licentie (master) in communicatie behaalde ze aan de Université catholique van Louvain-la-Neuve. Ze trok naar Parijs om er aan de slag te gaan als journaliste en bleef daar 17 jaar wonen.

Op 5 april 1998 trouwde ze met de Hondurese wetenschapper Salvador Moncada. Ze hebben een dochter Alexandra (24) en een zoon Leopold (21) en wonen nu in Londen.

Net voor dit interview is prinses Esmeralda van België (65) teruggekeerd van Brazilië, waar ze onder meer een vijfdaags bezoek heeft gebracht aan het dorp van de legendarische Kayapo-leider Raoni, die nu

90 jaar is. Zestig jaar geleden was haar vader, de voormalige koning Leopold III, daar ook. ‘U begrijpt dat het een belevenis was voor mij’, zegt Esmeralda.

‘Raoni en andere oude bewoners van het dorp vertelden me hoeveel impact het bezoek van mijn vader heeft gehad. Hij was de eerste buitenlander die er kwam, onder begeleiding van een van de drie broers - Villas Boas. Zij brachten het Xingu-natuurpark in kaart en hielpen er de grenzen van vastleggen. Zij wijdden hun hele leven aan het verdedigen van de rechten en het land van de inheemse bevolking. Dat is goed weergegeven in de film *Xingu*, een aanrader.’

Na die reis publiceerde Leopold III een fotoboek en hij richtte het naar hem genoemde fonds op, dat nu vijftig jaar bestaat. Doel: wetenschappelijke expedities buiten Europa steunen die biodiversiteit en de rechten van inheemse volkeren beschermen. Esmeralda is er de voorzitter van. Voor iemand die België verliet om los te komen van haar status, is het opvallend dat ze zich niet heeft losgewerkt van haar vader. ‘Kan men ooit loskomen van zijn ouders?’ Ze glimlacht.

De wet overtreden

Ze mist in elk geval de tijdgeest niet. Eind 2019 haalde ze de wereldpers toen ze deelnam aan [de eerste grootschalige actie](#) van Extinction Rebellion in Londen. Ze werd daarbij opgepakt. ‘Het was mijn eigen - keuze. De politie gaf ons twee minuten om de plaats te ontruimen – twee heel intense minuten. Ik wist: als ik blijf, zullen er misschien meer artikels verschijnen. Rondom mij zag ik mensen die heftige - afwegingen moesten maken. Moeders die zich afvroegen wie de kinderen van school zou halen, werknemers die vreesden hun werk kwijt te spelen. Hulde! Zelf had ik niet zoveel te verliezen. Uiteindelijk heb ik maar vijf uur in een politiecel doorgebracht.’

Haar zoon was onderweg, maar kwam te laat. ‘Ik zag op mijn mobieltje dat hij me meer dan eens had gebeld. We hadden recht op één telefoongesprek. Hij vroeg: “Mag ik dit aan iedereen vertellen?” (lacht)’



Ze heeft nog steeds contact met de beweging. Wat trekt haar erin aan? ‘Het feit dat het een nieuwe vorm van klimaatactie is, die een brede waaier van mensen bijeenbracht: artsen, wetenschappers, werkende mensen, studenten. Allen gaven ze op een geweldloze manier aan dat ze de wet niet wilden naleven, omdat de wetten hen niet beschermen tegen de enorme klimaatcrisis, die op ons afkomt.’

‘Sommige mensen zeggen dat het niet uitmaakt of je meedoet of niet. Maar ik geloof dat het belangrijk is om als individu je stem te verheffen. Hoe meer mensen zich engageren, hoe groter het verschil. Uiteraard zijn er nog manieren om te protesteren. Wij kunnen ervoor kiezen om alleen duurzame spullen te kopen. We kunnen ook met onze bankier gaan praten en zeggen dat we niet willen dat ons geld belegd wordt in bedrijven die schadelijk zijn voor het klimaat of de biodiversiteit. Geloof me, zo’n aanpak wérkt. Als miljoenen mensen moreel juiste keuzes gaan maken, kunnen bedrijven niet anders dan volgen.’

Racistisch systeem

Hoewel ze met haar man en kinderen in Londen woont, heeft de prinses niet alle banden met België doorgeknipt. ‘Ik kom twee of drie keer in de maand naar Brussel. Met de Thalys ben ik hier sneller dan dat Londenaars vanuit de periferie op hun werk raken.’ Ze heeft goede mediacontacten in Franstalig België – recent kreeg ze een column bij de RTBF. Daarin pleitte ze er nogmaals voor om de standbeelden van koning Leopold II weg te halen, wat haar door oudere Belgen, ‘die nostalgische gevoelens hebben bij die tijd’, niet in dank wordt afgenomen.

‘Wist je dat we meer rijkdom uit Congo weghalen dan de ontwikkelingshulp die we ernaartoe sturen?’

‘Wie zegt dat standbeelden altijd moeten blijven staan? Ze hebben vaak een symboolwaarde. Al eeuwenlang worden ze omvergetrokken als er woede groeit over historische figuren. In dit geval begrijp ik heel goed waar de woede vandaan komt. Er is veel geweld gebruikt in Congo en er zijn veel natuurlijke rijkdommen weggehaald. Dat was een enorme aanslag op het milieu en heeft veel ellende bij de - bevolking veroorzaakt. Het koloniale systeem was in se racistisch. Het maakte een onderscheid tussen zwarte mensen en witte. Dat is de basis van het racisme in ons eigen land. Zolang de standbeelden van Leopold II blijven staan, kwetsen ze de diaspora in ons land. Die beelden horen in musea, met gepaste uitleg erbij.’

Haar kritiek betreft trouwens niet alleen het Belgische kolonialisme: ‘Het Britse kolonialisme heeft ook erg brutale uitwassen gehad. Mijn dochter en zoon hebben daar in Londen zo goed als niets over geleerd op school. Ook dat moet veranderen. De lessen geschiedenis moeten worden aangepast.’

Helaas gaat het niet alleen over vroeger. ‘Vandaag zijn er nog altijd Belgische bedrijven in Congo actief die er de natuurlijke rijkdommen ontginnen. Wist je dat we meer rijkdom uit Congo weghalen dan de ontwikkelingshulp die we ernaartoe sturen?’

De planeet redt zich wel

Een auto heeft ze niet meer, vliegen doet ze wel nog. Ze reisde de afgelopen jaren naar Brazilië, Ecuador, Argentinië en ook naar Afrikaanse landen, om er lokale gemeenschappen te steunen. ‘Vrouwen doen er het gros van het werk, ook het landbouwwerk. Ze staan dicht bij de natuur en vormen het hart van hun gemeenschap. Daarom geloof ik dat zij de oplossingen in zich dragen. Ik probeer hen te verbinden met vrouwennetwerken van hier. Het is zo belangrijk om bondgenoten te hebben. Ook jonge inheemse vrouwen verheffen nu hun stem, zoals Raoni al deed. Die evolutie versterken geeft me het meest voldoening. Ik geloof dat de wereld beter wordt als er evenveel vrouwen als mannen in alle beslissingsorganen zetelen.’

‘Want vergis u niet: de klimaatcrisis is een mensenrechtencrisis. Vrouwen, minderheden, inheemse volkeren en kwetsbare groepen zullen het hardst getroffen worden. Te lang hebben we het alleen over de

planeet gehad, maar die zal zichzelf wel redden. Dat de ijsbeer uitsterft, is triest genoeg. Maar als de laatste diersoort is uitgestorven, verdwijnen ook wij. Het narratief is nu al veranderd, door de bosbranden, de overstromingen, de luchtvervuiling. We beseffen dat het ons allemaal raakt.'

Don't look up

Hoe ondanks alles de hoop bewaren? 'Zoveel jonge mensen zeggen dat ze geen kinderen meer op de wereld willen zetten. Mijn eigen kinderen zeggen het ook, en dat breekt mijn hart ... Het is erg belangrijk om niet alleen doemscenario's te verspreiden. Want dan overheerst het cynisme en de gelatenheid. Zoals in de film *Don't look up* – een parodie, maar wel een hele goeie. Kort nadat ik die had gezien, zag ik op Sky een situatie die recht uit die film leek te komen: een klimaatactivist werd uitgelachen door twee tv-presentatoren. Hallucinant!'

'Ik heb veel bewondering voor jonge klimaatactivisten die de moed niet opgeven. Adélaïde Charlier en Anuna De Wever werkten mee aan het boek *Quel monde pour demain?*, dat ik samen met Sandrine Dixon heb geschreven. Ze hebben een vedettenstatus, waardoor ze elke vraag moeten kunnen beantwoorden, wat onmogelijk is. En ze krijgen zware kritiek, net als Greta Thunberg trouwens. Door het gesprek met ons ontdekten ze dat het klimaatactivisme niet begon bij de schoolstakingen op vrijdag, maar al in de jaren 60. Sandrine is covoorzitter van de Club van Rome, en kan met hen veel ervaring en kennis delen. In die intergenerationele verbinding zit ook een deel van de oplossing.'

‘Ik mocht mijn artikels niet ondertekenen met “de Belgique”’



Johan Dockx

■ Wat zijn de gelukkigste herinneringen aan uw ouders?

‘Toen mijn ouders samen naar Panama reisden, en mijn vader op expeditie ging in het tropisch woud, bleef hij langer weg dan gedacht. Hij werd er een tijdlang vastgehouden door de inheemse bevolking. Mijn moeder bleef al die tijd in spanning. Ik was er niet bij, maar ik heb een foto van het moment waarop ze elkaar terugzagen. Die is me erg dierbaar, omdat de vreugde ervan af spat.’

‘Zelf behoud ik de mooiste herinneringen aan onze familievakanties in Oostenrijk, waar mijn moeder een chalet in de bergen had. Daar was zij het liefst van al. Mijn vader ging liever naar de zee, maar hij kwam toch geregeld mee. Het leven was er heel eenvoudig: alleen wij vieren, mijn ouders, mijn zus en ik. We gingen er picknicken op de alpenweides.’

■ Wat was uw droomjob als kind?

‘Ik wilde graag actrice worden. Daar droomde ik van. Mijn familie vond dat niet zo’n goed plan. Ze vertelden me, terecht, dat het erg moeilijk is om je weg te banen in de kunsten, dat je erg getalenteerd

moet zijn en een grote portie geluk moet hebben. Ik had ook een talent voor schrijven, dus ben ik in de journalistiek gegaan. Toen ik stage deed bij *Le Figaro Magazine* in Parijs zei de chef me dat ik geen stukken kon ondertekenen met “de Belgique”. Het was voor mij vanzelfsprekend om de naam “de Réthy” aan te nemen. Iedereen associeert die met mijn moeder, maar hij was al veel eerder in gebruik in de - koninklijke familie. Toen mijn grootvader, koning Albert I, bergtochten ondernam en toen mijn vader op reis ging, deden zij dat ook onder die naam.’

■ Bent u gelukkiger als u spaart of uitgeeft?

‘Dat hangt ervan af. Als ik geld mag uitgeven voor iemand anders, en daarmee een verschil kan maken, kies ik daarvoor. Een kleine inheemse gemeenschap in Ecuador vroeg me geld om kleding te maken voor de kinderen ter gelegenheid van een lokaal feest. Het was niet eens zoveel. Ze stuurden me achteraf een foto van de kinderen in hun feestkleding. Dat was *lovely* om te zien. Zoiets maakt je gelukkig.’

■ Wat zou u doen als u wist dat u maar twaalf maanden meer te leven had?

‘Ik zou vanzelfsprekend zo veel mogelijk tijd doorbrengen met mijn kinderen, Leopold en Alexandra. Ze studeren en wonen niet meer thuis, maar we zijn erg close. Ze komen gelukkig vaak langs, we praten veel en we horen elkaar meermaals per dag via Whatsapp. Ik zou ook reizen naar plekken die ik nog niet heb - gezien. Naar woestijnen, bijvoorbeeld, want daar heb ik een passie voor. Ik bezocht er al in Chili, - Marokko en Namibië. In de woestijn van Namibië kunnen de duinen veranderen van een fel oranje naar een tint van blauw. Het is *absolutely amazing*. Ik zou dan zeker ook nog eens naar zee willen. In slaap vallen bij het geluid van de golven, brengt een mens helemaal tot rust.’

Onze gast kiest telkens enkele van de ‘100 Questions’, een doos met verrassende vragen van The School of Life, een project van onder anderen filosoof Alain de Botton.